

kapelan; župnik Anton Žlogar iz Kranjske gore, več gg. duhovnikov iz litijske dekanije ter precej ljudstva iz štangarske in sosednjih župnij. — Dospeli sta tudi dve brzojavki. Eno je odposlal nečak slavljencev, dr. M. Marn, drugo gosp. Janko Polec, kot predsednik tehničnega društva „Triglav“ iz Gradca.

Slavnost sta priredila č. g. štangarski župnik, duhovni svetnik Mihael Sajè, in šmartinski dekan č. g. Ivan Zl. Lavrenčič, katerima izrekamo zahvalo za to, da se je iznova počastilo ime marljivega učitelja in zaslužnega slovstvenika. Slava Mar-novemu spominu!

Lovro Serajnik †. Dne 28. jun. je umrl starosta koroških domoljubov, prošt Lovro Serajnik v Tinjah. Rojen je bil 8. avg. 1808 v Št. Petru v Rožni dolini, v duhovnika posvečen pa 1. avg. 1835. Še kot devetdesetletni starček je gorel z mladostnim navdušenjem za slovensčino.

Domača umetnost. G. Fr. Tončič, podobar v Kamniku, je izdelal krasna kipa svetega Cirila in Metoda v nadnaravni velikosti za cerkev sv. Ivana v Trstu. Pred kratkim je bila v Kamniku razstavljena istega umetnika podoba „Mati Božja prečistega spočetja“ za kapelo v Studencu pri Dobu. Za župnijo Podstene na Hrvaškem poleg Fare pri Kostelu je izdelal g. Tončič kip „Marije Pomočnice“. — G. Janko pič je razstavil prošli mesec več secesionistiških slik, večinoma pokrajn. — G. M. Ruppe je razstavil v modelirski šoli ljubljanske realke jako fino slikane pokrajinske slike iz Kranjske, Švice in Italije. Po njegovih gorenjskih pokrajinah so prirejene prav zale barvane razglednice. Zdaj je pa razstavil 110 novih pokrajn, večinoma akvarelov. Njegov slog je fin, motivi skrbno izbrani. Najboljše so one njegove podobe, ki nam slikajo vodo v njenih barvenih izpremenih, bodisi modro morsko valovje ali pa šumeče slapovje. G. Ruppe je brez dvoma zdaj najboljši kranjski pokrajinski slikar. — G. Iv. Grohar je razstavil nekaj slik, ki pa trpé vsled pretirane secesionistiške manire.

Poljaki o Slovencih.

Na slovanskem časnikarskem shodu v Ljubljani smo se posebno zanimali za Poljake in se tudi osebno seznanili z nekaterimi izmed njih. Naše zanimanje je bilo tem večje, ker so se Poljaki šele v zadnjih letih začeli gorkeje vnemati za slovansko idejo. Posebno poudarjati je tudi to, da ima slovanska ideja med Poljaki največjo oporo v zrelih, treznih in premišljenih možeh. Sicer je za take ideje navadno najbolj vneta mladina; toda poljska mladina je, žalibog, drugačna. Pod vplivom radikalnih in socialistiških agitacij je poljska mladina že večkrat, seveda malo premišljeno, nastopila proti slovanski ideji. Vendar postaja slovanska ideja vsem treznejšim krogom vedno bolj simpatična in upati je, da bode v nekoliko letih prešinila vse sloje poljskega naroda.

Lansko jesen se je v Krakovu ustanovil „Slovanski klub“ po prizadevanju prof. Zdziechowskega in Zaviliškega. Že takoj izpočetka se je začel klub zanimati posebno za katoliške južne Slovane. Priredil je že več predavanj o južnih Slovanih; o Slovencih se je predavalo že dvakrat. Uspeh teh predavanj je ta, da med Poljaki vedno bolj raste zanimanje za Jugoslovane in da se kulturna vez med Poljaki in katoliškimi Slovani vedno bolj krepi.

V prvem predavanju, ki ga je „Slovanski klub“ priredil o Slovencih, je prof. Zawiliński vsestransko zanimivo poročal o slovenskih geografičnih, ekonomičnih in kulturnih razmerah. Profesor Zdziechowski je temu predavanju dodal zanimive in globoko premišljene opazke o pomenu katoliške ideje za Slovane. Zanimivo je govoril o katoliškem gibanju med Slovenci: „Trdna podlaga narodnega razvoja je tradicija preteklosti. Te pa Slovenci niso imeli. Zato so po zgledu Čehov in Slovakov iskali opore v panslaviških sanjarijah. Toda te nedoločne sanjarije ne morejo dati prave podlage narodni individualnosti in slabé narodno čuvstvo. Katoliška ideja je pa podlaga moralnega narodnega razvoja, podpira narodovo individualnost in vodi k pravemu razmerju do drugih slovanskih narodov. Zato so slovenski možje katoliškega duha narodni ideji iskali trdnejše, zanesljivejše in plemenitejše podlage kakor so panslaviške sanjarije — in to so našli v verski ideji katoliški.“ Omenjal je, kako visoko je razvito katoliško gibanje med Slovenci; posebno je hvalil slovensko katoliško časopisje, ki je po njegovem mnenju lahko vzor Poljakom in drugim narodom.

Tudi na banketu ob slov. časnikarskem shodu v Ljubljani je krasno govoril profesor Zdziechowski; njegov govor je bil brez dvoma eden najlepših in naglobljih, kar se jih je sploh govorilo ob tej priliki. V pesniško vznesenih besedah je v imenu poljskega naroda pozdravljal naš mali narod in občudoval naše delo. Posebno je poudarjal idejo „Krsta pri Savici“ in simbolični pomen tega umotvora za našo narodno zgodovino. Kakor sta se Črtomir in Bogomila iz ljubezni do velike ideje krščanske odpovedala časni sreči, tako moramo tudi mi tembolj vzljubiti visoke ideje, ki narode vodijo k ciljem božjim, čim težji so pogoji narodnega življenja.

Po časnikarskem shodu je dne 7. junija predaval dr. Feliks Koneczny o vtiskih, ki so jih Poljaki iz slovenskih dežel prinesli v svojo domovino. — Prof. Zdziechowski je poln visokega idealizma, ki se že nagiblje k misticizmu, dr. Koneczny pa je bolj praktičen duh in ima mnogo zmisla za narodno organizacijo; oba sta pa navdušena in vztrajna delavca za krščansko slovansko idejo in vneta prijatelja Slovencev.

Prof. Zdziechowski se je živo zanimal za škofa Mahničá, čigar delo ima tako velik pomen za naš narodni razvoj. Zato se je po časnikarskem shodu

popeljal na Krk, kjer se je mnogo razgovarjal s škofom Mahničem.

Poleg za „Dom in Svet“ se Poljaki posebno zanimajo za našo izborno krščansko revijo „Katoliški Obzornik“. Krakovski „Czas“ je pod naslovom „Slovenec o ideji poljsko-slovanski“ prinesel simpatično pisan obširen referat o spisu „Slovanska in poljska ideja“ (v 3. št. „Katol. Obzornika“).

V 1. letošnji številki izborne in ugledne poljske katoliške revije „Przegląd Powszechny“ je mladi gimnazijski profesor Jan Magiera napisal lep referat o „Dom in Svetu“; spominja se umrlega ustanovnika in večletnega urednika nepozabnega dr. Fr. Lampeta in pohvalno omenja leposlovno in znanstveno vsebino našega lista.

Tako se je napravila v kratkem času živa in trdna duševna zveza med Poljaki in Slovenci. Da bo pa ta zveza imela še obilnejši uspeh, se moramo mi še bolj kakor dosedaj zanimati za Poljake in za njih visokorazvito narodno kulturo in umetnost. F. G.

Jan Kubelik in „Česká filharmonie“. Slavljeni češki goslar Jan Kubelik je storil češki glasbi veliko uslugo. „Česká filharmonie“, o kateri smo poročali na str. 123., je prišla v denarne zadrege. Zbor izvrstnih umetnikov bi se bil moral raziti. Kubelik pa, kateri si je s svojimi zvonkimi goslimi širom sveta pridobil veliko premoženje, je rešil izbrani orkester s tem, da ga je vzel vsega v svojo službo. To je prvi zgled, da je samostojen koncertist engajiral cel orkester. Kubelik je priredil prve koncerte na Angleškem. Kaj takega pa premore tudi le Kubelik.

Gl'eb Iv. Uspenskij (rojen l. 1840.), znameniti ruski pisatelj, je umrl 24. marca 1902. Izprva je v svojih spisih risal življenje ruskih izobraženih krogov, potem se je pa zatekel k preprostemu narodu. Podobno kakor Tolstoj je bil tudi Uspenskij prepričan, da stoji življenje preprostega naroda neprimerno višje, kakor pa življenje „omikancev“. Zato je z veliko ljubeznijo opazoval in opisoval življenje preprostega naroda; s tem si je pridobil največ zaslug za rusko književnost. S svojimi spisi je v ruski literaturi ustvaril novo smer „narodnikov“. L. 1876. je obiskal Srbijo; v svojih „Pismih iz Srbije“ je pokazal, da je globoko proučil psihologijo srbskih kmetov. Glavni in najhvaležnejši predmet njegovih spisov je pa ruski mužik s svojo otožnostjo in radostjo, s svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi. Uspenskij je bil izvrsten poznavavec kmečkega življenja; globoko je gledal v dušo preprostega ljudstva. Njegova analiza je resnična in živa, njegova sinteza in njegove ideje, ki jih izvaja iz življenja, pa niso tako zanesljive. Za preprosti narod je živel in delal, z njim je sočustvoval in žaloval. Žalostni položaj ruskega kmeta mu je zagrenil zadnja leta njegovega življenja in zmračil njegovega duha.

Spomenik cesarice Elizabete v Montreuxu.

Kdo se ne spominja z žalostjo onega dne, ko je pretresel Avstrijo tužni glas, da je zločinska roka prebodla s smrtonosnim orožjem blago srce soproge našega presvetlega vladarja? Cesarica Elizabeta je živela rada na samem, daleč proč od dvornih krogov. Gnalo jo je vun v prsto naravo. Ali je zrla s svojega gradu „Ahilejona“ na Krfu na morja nepregledno ravan, ali se je pa zatekala pod vznožje nebotičnih planin. V gorati Švici si je bila izbrala ob Genevskem jezeru mirno letovišče v prijaznem mestecu Montreux (izg. Montré). In ko je bila nekoč — bilo je dne 10. septembra 1898 v Genevi na izprehodu, jo je zalezoval tam eden od one brezbožne stranke, ki je zapriseгла smrt vladarjem in pogin vsej sedanji družbi. Zavratno jo je napadel in ji porinil bodalo v prsi. Morivca so vklenili in po švicarski postavi obsodili v dosmrtno ječo. Pred nekaj dnevi smo brali v časopisih, da je nesrečnež zblaznel v svoji temni ječi. V Montreuxu pa so postavili naši cesarici spomenik, ki ga kaže naša slika.

Gerhart Hauptmann. Med novejšimi dramatikami je posebno Gerhart Hauptmann dosegel nenadno in nepričakovano slavo. Seveda je samo en del kritikov navdušen zanj; mnogo treznih slovstvenikov pa ni prav zadovoljnih z njegovo umetnostjo. Hauptmann ni pisatelj samostojnega mišljenja, ampak odvisen od nazorov, ki ravno prevladujejo v javnem mnenju. V mladosti je dolgo iskal pravega poklica. Obiskoval je umetniške šole, da postane kipar, je potoval in se slednjič oženil kot triindvajsetletni mladenič. Priženil je toliko doto, da je bil oproščen vseh gmotnih skrbi. Iskal je kot mož dalje svojega poklica ter se slednjič odločil za pesništvo, ki je, kakor znano, jako prijeten posel za one, ki imajo čas in veselje zanj. Prvo njegovo pesniško delo, ki nosi doneči naslov „Promethidenlos“, ni doseglo nikakega priznanja, in Hauptmann sam ga je zavrgel. Zdaj pa je dobil v roke prevod Holmsenove igre „Papa Hamlet“. Skrajni naturalizem, ki slika vsako malenkost s fotografično natančnostjo, je Hauptmannu ugajal tako, da je spisal kmalu igro v tem slogu, katero je posvetil Bjarne P. Holmsenu, „najdoslednejšemu naturalistu, z radostnim priznanjem od njega dobljenega, odločilnega nagiba“. Tej igri je dal naslov „Vor Sonnenaufgang“. Ker so jo „moderni“ razglasili kot epohalno delo, navedimo kratko njeno vsebino. — Socialno-demokratski agitator pride v šleski premogarski okraj, da bi proučeval njegove socialne razmere. Tu najde nekdanjega sošolca kot zeta bogatega premogarja, ki presedeva cele dneve v krčmi pri žganju, med tem ko živi njegova rodbina doma bahato in razkošno. Žena prijateljstva pričakuje poroda in se ne prikaže na odru. A toliko izvemo o njej, da se kot vredna hči svojega vedno pijanega očeta tudi ona ne more lo-